

Kako se je Slovenija osamosvajala na geodetskem področju

PROLOG

Stanko Majcen objektivno in z njemu lastno doslednostjo opisuje v Geodetskem vestniku 1998, št. 1 osamosvajanje v začetku 70-tih let. Vendar začetki sežejo v iztek 60-tih let.

DOLGOROČNI PROGRAM GEODETSKIH DEL

V takratni državi so se pripravljali in sprejemali srednjeročni plani kot nasledstvo uvoženih sovjetskih petletk. Za področje geodezije je te plane pripravljala – glede na centralizirane pristojnosti – Zvezna geodetska uprava. Takratna liberalna struja v Sloveniji, na čelu s predsednikom Vlade (Izvršni svet SRS) Stanetom Kavčičem, se je odločila, da v politiki zmanjševanja zveznih pristojnosti pripravi Dolgoročni plan ekonomsko političnega razvoja Slovenije za obdobje 1970 – 1985. Hkrati pa se je Slovenija – zaradi nakopičenih prostorskih problemov in infrastrukturnih povezav s sosednjimi deželami oziroma državami – odločila izdelati Regionalni prostorski plan, ki je bil že po svojem pomenu dolgoročen.

In geodezija se je odzvala – predvsem v povezovanju s področjem urejanja prostora in urbanizma. To pa je bil tudi izhod iz kritičnih razmer v zaposlovanju mladih strokovnjakov. Že v letu 1968 so stekle priprave na izdelavo Dolgoročnega programa geodetskih del. Geodetska uprava je skupaj z Geodetskim zavodom SRS pripravila metodološki pristop, ki s prilagajanjem času ostaja aktualen:

- analiza obstoječih predpisov s področja zemljiške in stanovanjske politike, analiza usmeritev – ciljev – obeh dolgoročnih razvojnih načrtov na republiški ravni, analiza razvojnih programov s področja kmetijstva, gozdarstva, rudarstva, vodnega gospodarstva, energetike in prometa;
- sledi rajonizacija geodetskih kart (načrtov) in podatkov po vsebini in natančnosti (prvič se je utemeljevala potreba po izdelavi kart vseh kategorij meril, katastra zgradb, kategorizacije kmetijskih in gozdnih zemljišč);
- sledi program izvedbe v času, finančnem obsegu, tehniki oziroma tehnologiji in organizaciji.

SPREMEMBA ZVEZNIH PREDPISOV

Sprejem takšnega programa pa ni bil možen brez sprememb zveznih predpisov in pravilnikov in matičnega (rekli smo mu kar zloglasni) zakona SFRJ 1965, št. 15. V Beograd smo v začetku leta 1969 poslali sporočilo, da bo Slovenija sprožila postopek za spremembo zveznih predpisov:

- geodetskega zakona 1965, št. 15 glede vsebinskih pristojnosti;

- zakona o organizaciji državne uprave glede pristojnosti Zvezne geodetske uprave;
- zakona o narodni obrambi (v osnutku) glede sprostitev karte 1:25 000 za civilno rabo.

Hkrati smo objavili namero, da bo Slovenija vzpostavila lastno službo aerosnemanja in pripravila Zakon o geodetski službi, prek katerega bomo vzpostavili nove republiške pristojnosti na področju geodezije.

Seveda smo si zagotovili najširšo možno podporo v Sloveniji. Geodetsko upravo SR Slovenije oziroma Geodetski zavod SRS so obiskali podpredsednik Izvršnega sveta za dvema članoma Izvršnega sveta, predsednik Republiškega zbora Skupščine s podpredsednico, republiški sekretar za urbanizem, za kmetijstvo in gozdarstvo, predsedniki odborov za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo ter za promet pri Gospodarski zbornici SR Slovenije, pa še kdo.

SLOVENIJA SKLIČE PREDSTAVNIKE REPUBLIŠKIH IN POKRAJINSKIH GEODETSKIH UPRAV

V aprilu 1969 je direktor Zvezne geodetske uprave sklical sestanek direktorjev vseh republiških in pokrajinskih uprav, namenjen pripravi na nov zvezni srednjeročni program geodetskih del. Ob tej priliki smo – po geodetsko v merilu 1:1 – obrazložili slovenska stališča do načrtovanja geodetskih del, vključno z mnenji o nujnosti zmanjšanja zveznih pristojnosti. Opozorili smo tudi, da je treba razširiti izhodišča za pripravo zveznega programa (še vedno je bilo prevladujoče področje zemljiški kataster) tudi na druga področja uporabe – v tem obdobju je namreč zvezna skupščina že objavila teze o urejanju prostora. Udeleženci iz drugih območij države so našim stališčem sicer prisluhli, niso pa bili – vpeti v tradicijo vsebine in pristojnosti – pripravljeni na soočenje z našimi stališči. Vendar so izrazili željo, da bi se želeli podrobneje seznaniti z našimi stališči in programi.

IN ZGODILO SE JE

V juniju 1969 je Geodetska uprava SR Slovenije povabila na pogovor vse direktorje republiških in pokrajinskih uprav, tudi direktorja Zvezne geodetske uprave. To je bil šok, primerilo se je prvič, da so se sestale republike same, nekako kot gost pa je bila povabljen tudi federacija. Tega vtisa ni razbremenilo niti dejstvo, da je šlo zgolj za posvet in da smo direktorja Zvezne geodetske uprave obravnavali kar se da pozorno. Na sestanku smo podrobneje razložili naše pristope in namere, med že navedena izhodišča smo uvrstili tudi varstvo narave, celo varstvo okolja – v svoji zagnanosti smo spremljali tudi priprave na I. Svetovno konferenco Organizacije združenih narodov o varstvu okolja, ki se je zgodila tri leta pozneje v Stockholmu.

EPILOG

Odzive udeležencev bom opisal kot prigode in zgode – anekdote:

- Vojvodina – „danas sam se dobro ošeširio” (v slovenščino ni ustreznega prevoda);
- Črna gora – „naša republika je v mednarodnem projektu Južni Jadran; ali bi nam Slovenija organizirala prostorski dokumentacijski center”;

- Hrvaška – „po poklicu sem ekonomist, že deset let na čelu Republiške geodetske uprave, šele danes sem dojel pomen in uporabnost geodetskih podatkov”;
- Bosna in Hercegovina – „prosimo vas (Slovenijo), da organizirate enotedenski seminar za ves vodstveni geodetski kader (za 50 udeležencev)”;
- Makedonija – „narod se diže” (brez prevoda);
- Srbija-Kosovo – brez komentarja, brez izjav;
- in direktor Zvezne geodetske uprave – brez izjav. Osebnost mi ga je bilo žal, trudil se je razumeti, nikoli se ni obnašal pokroviteljsko, ampak iz svoje kože ni mogel.

*dr. Milan Naprudnik
Ljubljana*

Prispelo za objavo: 1998-06-17

Društvo geodetov severovzhodne Slovenije je obiskalo nizozemski „Kadaster”

Strokovna ekskurzija geodetov severovzhodne Slovenije na Nizozemskem je potekala od 13. do 16. maja 1998. Organiziralo jo je Društvo geodetov severovzhodne Slovenije iz Maribora, udeležilo pa se je 92 članov. Na pot smo se odpravili z dvema avtobusoma, vrnili pa smo se z letalom.

Strokovni del obiska je bil prvi dan namenjen ogledu znamenitega vodnega projekta Delta na jugozahodnem nizozemskem delu atlantske obale. Med ogledom muzeja Delta Expo, demonstracij in filmov smo spoznali potek dolgoletne izgradnje celotnega projekta Delta, ki opravlja funkcijo zaščite obalnih območij pred visoko plimo in poplavami s pomočjo velikih vodnih pregrad z zapornicami, ki so del zelo natančnega sistema za uravnavanje nivojev vodne gladine vodotokov in kanalov na območju celotne jugozahodne Nizozemske. Ob prikazu nekaterih geodetskih del, ki so potekala in še potekajo v okviru tega projekta, smo družno ugotovili, da ima tam geodetsko delo popolnoma druge dimenzije, kot smo jih vajeni pri nas. Ob sprehodu po velikanski morski pregradi in po njeni notranjosti smo v sebi začutili neznansko spoštovanje do morja in njegove moči. Med obiskom smo imeli čudovito sončno vreme s skoraj tropsko vročino, kar je prava redkost za nizozemske pomladi. Z malce domišljije pa smo si prav lahko predstavljali, kako bi izgledal naš obisk morske pregrade v viharnem in deževnem vremenu, ki je tu na robu Atlantika prav pogosto. A kot rečeno, vreme nam ni moglo biti bolj naklonjeno in tako smo z obiska odnesli res najboljše vtise.

Drugi dan naše ekskurzije je bil namenjen obisku amsterdamskega urada nizozemskega katastra, ki ga je organizirala centrala podjetja Kadaster v Apeldoornu